

te Rotterdam herenigd met zijn vrouw en kinderen en overleed aldaar 6 juli 1872.

7

De analyse van een verzetsbeweging is altijd een netelige zaak. De aanleiding is meestal zonneklaar, maar de grond soms nauwelijks peilbaar. Mij ter dege bewust, dat elke gelijkstelling in de trant van de drogreden *que l'histoire se répète* uit den boze is, merk ik op, dat hetgeen in de laatste week van oktober 1868 de Maasstad schokte de liefhebbers van haar verleden wel allereerst doet denken aan de plaatselijke onlusten van 1690, 1747–1748 en 1783–1785⁵⁹⁾, alle min of meer protesten tegen oligarchische corruptie, maar vermoedelijk in welhaast ieders oog gelijkenis vertoont met de provo-troebelen uit het jongste vaderlandse verleden en meer in het biezonder met de Amsterdamse van voorjaar 1966, die het ambtelijk leven kostten aan een hoofdcommissaris en – met enige vertraging – ook aan een burgemeester. Het *tempora mutantur* kan dan daaruit blijken, dat in 1868 geen Rotterdamse burgemeester sneuvelde, zelfs geen hoofdcommissaris en daarmee springt men toch licht wat slordiger om dan met burgemeesters. De heer Cardinaal bleef aan en zelfs werd hem en zijn ondergeschikten in en buiten de raad lof toegezwaaid voor een zelfbeheersing, die een bloedbad zou hebben voorkomen. Bij gemis van vuurwapenen is dit overigens niet onverklaarbaar. Spoedig echter kwamen in de landelijke pers andere stemmen los, ook van politie-autoriteiten elders, die duidelijk zinspeelden op habitueel bruut optreden en corruptie⁶⁰⁾. In 1868 ging de overheid er echter nog altijd van uit, dat zij haar orde-apparaat nooit mocht afvallen, zodat conflicten in gemoedsrust konden worden gewroken op de uitspattende paria's en hun emancipatoren. Die gemoedsrust hoort erbij, want zij, die dan misschien in ons oog klassejustitie toepasten, toen zij de volgens Multatuli⁶¹⁾ 'stinkend brave' Jacob de Vletter tot tien jaar tuchthuisstraf veroordeelden, waren in al hun onafhankelijkheid kinderen van hun tijd en mandatarissen van de gemene overtuiging, dat het gezag er was om geëerbiedigd te worden en de mindere man, vooral als hij bedeed werd, tot volgzzaamheid geschapen, zoals de vrouw tot dienstbaarheid aan de man en kinderen, ook als zij volwassen waren, tot gehoorzamen aan vaders wil.

Daarom acht ik het veiliger bij het peilen van de grond der troe-